Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-hээ гарана

Олонситын-политическэ газетэ

1991 ФЕВРАЛЬ 28 ЧЕТВЕРГ № 43 (18666) сэн 6 мүн.

Редакторай бүлэн

БУРЯАДУУД ХЭЛЭhЭЙ ДАА...

Гадна «й» үзэгэй орондо «С» хэлэдэг зон буряад зоной хэды хубинь болохо хаб! Эдэ мэтын олон тоото асуудалнуудые урдаа оройдоо табигүй, нэгэл hанаhанаа эрдэмтэднай хэлэжэ, зоной ухаае үймүүлнэ хаш. Монгол үгсаатанай таhарданаан байнаараа хэды омогорходог, мэдэдэг байбашье, «бүряадби» гэхэдэ, онсохон мэдэрэл зосоомни түрэгшэ. Тиигээдшье арадтаяа зүбшэнгүй, энэ мэтын юумэ хэхэ саг бэшэ.

Өөрын буряад хэблэл, журналистика, литература, искусство хүгжөөнгүйгоор, соёл, гэгээрэлээ тэд ондоо ёhоор мүнгэн зөөреэр хангажа, юрэ бусаар, ондоогоор хандажа дэбжүүлэнгүйгоор урдаа табиhан зорилгонуудаа дүүргэжэ шадахагүй байhамнай эли. Тиимэhээ эдэ бүгэдын гол үндэhэ hүури болохо хэлээ саашадань хүгжөөхэдөө, демократис шэглэл баримталха, буряад нютагуудай хэлэнүүдэй бүхы баялигуудые литературна хэлэндээ бодомжо ехэтэйгээр иэмэхэ, нэгэдүүлхэ хэрэгтэй.

Журалдаае ондоо тээшэнь шэглүүлхэ, хэлбэриинь хубилгаха hэдэлгэнүүд хэгдээгүй гэхын аргагүй. Бодото дээрээ засагай зүргаан болохо хараатай Буряад-Монголой национальна комитет бин болгохо дурадхал мүн лэ голхорол түрүүлээ. Арад зоной олоной дуугаар hунгагдаhан Верховно Соведтэ, мүн бусадшье зиндаагай Соведүүдтэ харша зүргаанине бүгэдэ буряадуудай журалдаанай «гараар» бки болгохо hэдэлгэ олоной дура гутаагаа. Тиитэрээ засаг гартаа абаха hанаатай байбал, ондоо замууд бки ха юм.

Гадна Буряад-Монгол арадай намей гэшүүд айхабтар ехэ эдэбхи гаргаба. Тиихэдээ гол түлэб шанга хоолойн убайгүй байгыын ашаар hанеhандаа хүрэхэ hанаатай байгаа хаш. Тус намай делегадуудта дурадхаhан саарhануд соо харуулагдаhан юумэн юрэнхы дээрээ манай нютагтахи эб зетэй байдалай бэхижэлгэдэ, үгэзэ ойлгоолсолгын үргэдэлгэдэ алба хэнэгүй. Зүгоор зэрим ушарта, илангаяа дурадхаhан резолюци соонь анхаралдаа абамаар, хэрэглэмээр юумэнүүд байгаа гээд тэмдэглэе.

Тиигээдшье манай арадай улам ургажа байгаа, улам «hэрижэ» байгаа национальна мэдэрэлэй гэршэ болоhон юумэнүүдые нюдэ, нюургүй шүүмжэлhэнэй хэрэггүй гээшэ ха. Иимэ ушарнуудта бэе бэедээ тэсэмгэйгээр, ойлгохо хүсэлтэйгоор хандаха, үндэhэ баримтатайгаар гараhан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ гээшэ мүнөөнэй политическэ байдалда айхабтар шухала.

Саашадаа Буряадта, Монголдо, Хитадта гү, али Шэтэдэ, Эрхүүдэ, Усть-Ордада, Агадэ, Москвада, Ленинградта, Киевтэ, Кызылдэ, Яхадта гү, али ямар нэгэ ондоо газарта ажаhуудаг бүхы буряадуудай хоорондоо нягта холбоо барисаа байгуулжа, үзэл бодолоороо, ойуун сэдьхэлээрээ улам дүтэ болохо арга олгогдобо гээд этигэхээр байна.

Юуб гэхэдэ, журалдаанай делегадуудай олоной дуугаар бии болгогдоhон Бүхэсоюзна буряад соёлой нэгэдэл хэдаа нимэ тон шухала хүдэлмэри ябуулха эмхи болохо аабза гээд этигэхээр. Саашадаа бүлтанаймнай анхарал ороолдолгын хэр зэргын байhанhаа бүхы юумэн дулдыдаха ха юм.

Сагаагшан түмэр хонин жилэй эхин буряад арадай хуби заяанда онсо хубилалта асарhан үйлэ хэрэгээр алдаршаба гээд этигэхээр байна. Тиимэhээ бүгэдэ буряадуудай түрүүшын зүргаанай саашанхи замынь урагшатай, амжалтатай, хэhэн хэрэгүүдынь ашатай түhатай, ариун 'hайхан байг лэ гээд үреэхэ дуран хүрэнэ.

Бүлтэдаа нэгэдэг гээд хэзээ нэгэтэ бүхы буряадуудай хэлэhэй даа!

БЕЛОРУССИИН ННИСЛЭЛЭЙ ӨЖАЛШАДТАЙ УУЛЗАНА

МИНСК. (ТАСС). Манай ажабайдалые үндэhөөрнь хубилгажа байhан айхабтар ехэ зорилгонууд орон соомнай шиидхэгдэнэ. Белоруссиин ажалшад энэ орёо хүшэр хүдэлмэриие ехэ хариусалгатайгаар бэелүүлдэг гээшэ гэжэ «В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Минскын тракторна завод» гэhэн нэгэдэлэй ажалшадтай уулзаха үедоо СССР-эй Президент М. С. Горбачев хэлэбэ.

Советскэ Союзда бүтээгдэдэг тракторнуудай гурбанай нэгэ хубинь гэхэ гү, али 100 мянган трактор жэл бүри энэдэ үйлэдбэрилэгдэдэг. Ажахынууд хоорондохи холбоон эбдэгдэнэ гэжэ заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд халаглангяар хэлэбэ. Чернобылиин хойшолонгуудые усадхалгатай холбоотой асуудалнууд нэгэтэ бэшэ дайрагдаа.

М. С. Горбачев Минскээр ябаад, үглөөдэр Гомель, нүгөөдэр Могилёв ошохо hанаатай. «Өөрөө бүхы юумые хараха hанаатайб. Энэ асуудал дээрэ хүдэлдэг нүхэд намтай хамта ябагсана. Чернобыльдохи hандаралhаа хохидоhон хүнүүдые хамгаалха Союзна хуули баталан абаха hанаатайбди» гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ хуули бэлдэхэ хүдэлмэри дүүрэнтэжэ байнхай.

Цехүүдтэ хоёр час соо хүдэлмэришэдтэй болоhон хоорэлдоён нэгэдэлэй Соёлой ордондо үргэлжэлүүлэгдэhэн байгаа. Бусад предприятинуудай түлөөлэгшэд уулзаалгада бэhэл ерэбэ.

МТЗ-эй генеральна директор И. И. Кулешов үгэ хэлэхэдээ, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэдэнь нэгэдэлдэ hаад болодог асуудалнууд дээрэ тогтобо.

Удаань МТЗ-эй ахамад конструкторай орлогшо С. М. Войчинский, механо-хабсаралгын үйлэдбэриин директорэй орлогшо И. М. Грунский, техническэ хиналтын бюрогой начальник Н. И. Воробьёв, булад шудхалгын цехэй хүдэлмэришэн В. А. Полещук болон бусад микрофонуудта ошожо, үйлэдбэри дээрэ, hуудал байдалда хүнүүдэй hанаае заабодог асуудалнууд тухай хэлэбэ. Гэбэшье ССР Союзые бүрин бүтэн байлгатай холбоотой темэ гол темэнь байба. Республикануудай хоорондохи харилсаануудай, сэрэгэй үйлэдбэриие ондоо шэглэлтэй болголгын, референдумэй, Союзна хэлсээнэй, парламентын гэшүүдэй ажал ябуулгын асуудалнууд табигдаба.

М. С. Горбачев сугларагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, дэлгүүр тээшэ түргөөр дебшаха, Союзна хэлсээ түргөөр баталха гээшэ гол зорилго болоно гэжэ тэмдэглэбэ.

Союзна хэлсээнэй проект дээрэ хүдэлжэ байhан республикануудай бүрин этигэмжэтэ түлөөлэгшэд мартын эхээр тэрэниие дүүргэжэ, тус документ Федерациин Советэй бүхы гэшүүдтэ эльгэгдэхэ юм гэжэ гүрэнэй толгойлогшо мэдээсэбэ.

М. С. Горбачев сугларагшадай олон тоото асуудалнуудта хариусаhан байгае.

Милиции тухай хуулиие депутадуудай зүбшэн хэлсэжэ байhан республикын парламентын үдэшын заседани таhалдуулагдажа, ороной Президенттэй уулзалга эмхидхэгдэhэн байна.

Белоруссиин республикаар ябаха үедөө Чернобыльдохи hандаралhаа хохидоhон районуудаар ябаха hанаатайб гэжэ М. С. Горбачев мэдээсэбэ. Чернобыльдохи hандаралhаа хохидоhон бүхы хүнүүдыо хамгаалха талаар хуули бэлдэхэ үедөө таанадай хэhэн хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэнэбди гэжэ тэрэ хэлэбэ. Хубилган шэнэдхэлгын шухала асуудалнуудаар Белоруссиин засагай дээдын зүргаануудай харюусалгатай хараа шугамые ехэ сэгнэнэбди гэжэ Президент хэлэбэ.

Удаань М. С. Горбачев республикын Науканүүдэй академиин коллективэй, Минскын зохёохы ажалтанай холбооной түлөөлэгшэдэй ба интеллигенциин урда үгэ хэлэhэн байна.

Белоруссиин ССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Дементей уулзалгануудта хабаадаа hэн.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Тогтоол

САД БА ОГОРОД ҮРГҮҮЛАГШАДТА — ГАЗАР

1991 оной февралиин 22-то РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет 110-дахи номерой Тогтоол баталан абажа, РСФСР-эй бүридэлдэ ородог республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайгүйсэдкомууд болон облгүйсэдкомуудые, автономито областьнууд ба округуудай арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, райгүйсэдкомууд болон горгүйсэдкомуудые, мүн тэрэшэлэн зохихо республиканска министерствэнүүд болон албан зүргаанүүдые нигэжэ үялгалба:

— Саад, огород тарижа ургуулха, мал ажал эрхилхэ дуратай республикын эрхэтэдтэ айлай 0,15 гектар хүрэтэр хэмжээнэй газарай участогуудые 1991 оной апрелиин 15 болотор хубаарилгатай холбоотой хүдэлмэри үнэргэхэ. Нютагай арга боломжонуудые хараада аban, арадай депутадуудай нютагай Соведүүд газарай участогуудай хэмжээнүүдые тодорхойлхо;

— саад, огород тарижа ургуулхын, мал ажал эрхилхын тула эрхэтэдтэ газарай участогуудые хубаарилгатай холбоотой газар эсхэмжэлгын ба бусад хүдэлмэри үнэргэхэ;

— саад, огород тарижа ургуулхын, мал ажал эрхилхын тулада хүдөө ажахын эдлүүриин, тэрэ тоодо тарялангай газар хубаарилха тухай асуудал хойшолуулангүй хаража үзэхэ. Тиихэдээ огород тарижа ургуулхын тулада нэгэ жэлэй болзороор саг зуура хэрэглэхээр хэлсээнэй гуримаар 1991 ондо тарялангай 5—7 процентhээ бага бэшые хүдөө ажахын предприятинууд болон газар хэрэглэдэг бусад эмхи зүргаанууд городуудай ба районно түбүүдэй ажаhуугшадта хубаарилха гэжэ тогтоохо. Тэрэжэй хэмжээн бии байhан таряланhаа шанарhаа ба нютагай онсо илгаануудhаа дулдыдаха.

Түмэр замай ба уhан замай харгынуудые, мүн асфальт хушалтатай харгынуудые зүбшэн, городууд болон районно түбүүдтэ дүтэ шадарай газар дээрэ нимэ участогуудые хубаарилха:

— Хамжаанай үндэhөөр предприятинуудай, эмхинүүд болон эмхи зүргаанүүдай ажалша коллективүүдтэ хэрэгтэй хартаабха ба овощ үйлэдбэрилхэ талаар 1991 ондо хэлсээнэй гуримаар али али талада ашатай түhатай үйлэдбэриин холбоо хүгжөөхэ зорилгоор промышленна предприятинуудые, эмхинүүдые, эмхи зүргаануудые, колхоз, совхозуудые тодорхойлхо.

Огород тарижа ургуулгада үгтэhэн тарялангай талмайе хараада аban, 1991 ондо хото городууд ба промышленна түбүүдые хүдөө ажахын предприятинуудай хартаабхаар хангаха талаар гүрэнэй захил хубилгаха тухай дурадхал бэлдэжэ, 1991 оной майн 15 болотор болзорто РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ оруулха;

— хамтын саад ба огородуудые түхеэрхэдэ, газар эдлүүрилхэдэ бүхы талын түhалэмжэ үзүүлхэ, хүн зониие тарилгын материалаар хангаха, транспортын, худалдаа наймаанай, медицинын ба ажаhуудалэй хэрэглэмжэ хангалгые эмхидхэхэ, үлүү гараhан хүдөө ажахын продукци худалдажа абаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые зохёожо бэелүүлхэ.

Эрхэтэдтэ газарай участогуудые үгэхэ тухай дурим баhал баталагдаа.

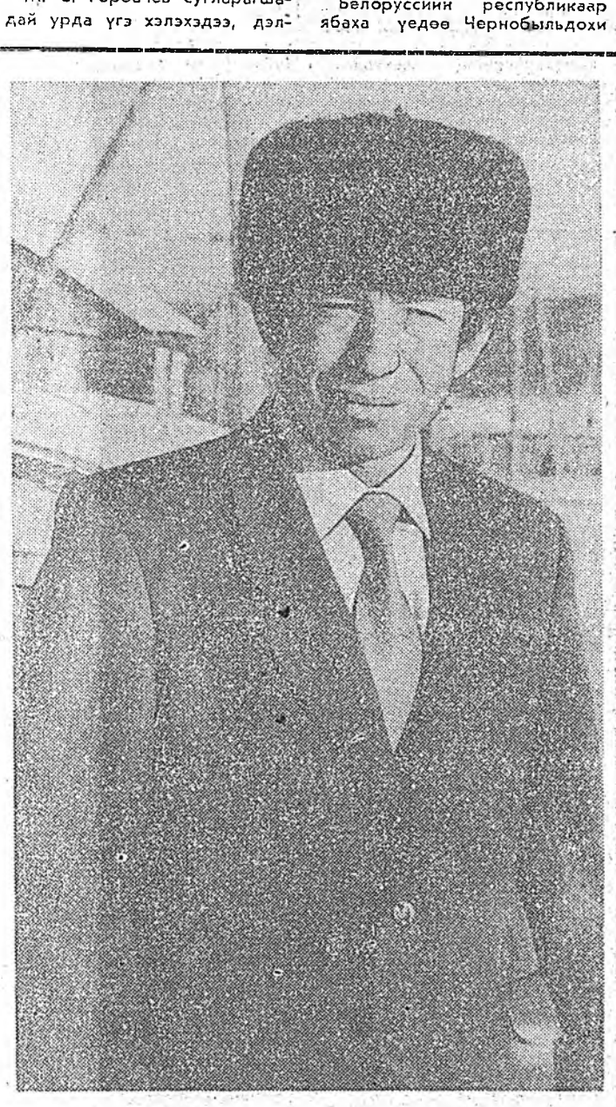

ШАДАМАР ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ

hүүлэй хэдэн жэлдэ арендэ отделение хүтэлбэрилжэ ябаhан коммунист Замиля Ибрагимович Валеев Яруунын районой Эгэтын-Адагта, «Победа» колхоздоо эдэбхитэй урагшатай ажалаараа суурхан хай.

Али бүхы юумэндэ үнэн сэхэ, хэhэн хүдэлмэридоо санамжатай, суггаа хүдэлдэг хүн зондоошье хүндэтэй нүхэр юм Анхан Хангир гэжэ газарта hуhаалиин фермэ байhан hаа мүнөө эндэ отделени бии болгогдоо. Энэ бэеэ дааhан ажалша коллективые хүтэлбэрилхоор хүн зониинь коммунист З. И. Валеевые hунгаа.

Энэ отделенидэ hу hаалиин фермэhээ гадна, орооно тарялангай тоог, үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ, буйлуулха цех, дарахашуулай бригада, хонидой хэдэн отара, hубай малай гүүртэнүүд бии. Эндэнь багахан клуб, наймаанай ларек, бани байха. hаяхан бага хүүгэдэй hургуули-сад нээгдээ.

Нигэжэ урдань багахан фермэ байhанаа мүнөө үсын болбосон тосхон, томохон үйлэдбэри бии болгогдобо. Эдэ бүхы ажалые Замиля Ибрагимович шадамараар хүтэлбэрилэн ябуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: З. И. Валеев.
Э. БУДАЕВАЙ фототекст

БУРЯАДАЙ ССР-ЭЙ АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДЫЕ hУНГАХА 1991 ОНОЙ ФЕВРАЛИИН 24-дэ БОЛОhОН hУНГАЛТЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ ОКРУЖНОЙ hУНГУУЛИИН КОМИССИНУУДАЙ МЭДЭЭСЭЛ

hунгуулиин Геологическа 23-дахи округ

Округой hунгагшадай списогтэ оруулагдаhан 3761 hунгагшадай 2595 гэхэ гү, али 69 процент хүн hунгалтада хабаадаа. hунгуулиин 186 бюллетень бодото бэшэ гэжэ тоологдоо

Арадай депутадта кандидадай фамили, нэрэ, обог	Түлөө дуугаа үгэгшэдэй тоо		Буруушаажа дуугаа үгэгшэдэй тоо	
	тоогоороо	процент	тоогоороо	процент
1. Вторушин Павел Николаевич	170	6,5	2239	86,2
2. Дамбаин Валентина Цырендоржиевна	800	30,8	1609	62,0
3. Дубровин Сергей Иннокентьевич	120	4,6	2289	88.2
4. Егоров Иннокентий Николаевич	808	31,1	1601	61,7
5. Клочихин Георгий Михайлович	222	8,6	2187	84,3
6. Малиновский Анатолий Кириллович	235	9,1	2174	83,7

hунгуулиин Заудинска 26-дахи округ

Округой hунгагшадай списогтэ оруулагдаhан 3180 hунгагшадай 2021 гэхэ гү, али 63,5 процент хүн hунгалтада хабаадаа. hунгуулиин 61 бюллетень бодото бэшэ гэжэ тоологдоо.

Арадай депутадта кандидадай фамили, нэрэ, обог.	Түлөө дуугаа үгэгшэдэй тоо		Буруушаажа дуугаа үгэгшэдэй тоо	
	тоогоороо	процент	тоогоороо	процент
1. Васильева Эмилия Ермаковна	318	15,7	1642	81,2
2. Михалев Николай Федорович	1005	49,7	955	47,2
3. Шаргаев Матвей Александрович	556	27,5	1404	69,5

Эдэ хоёр округто бүридхэлдэ абтаhан зарадай депутадта бүхы кандидадуудай hунгагшадай хэрэгтэй, дууе абажа, арадай депутадуудаар hунгагдаагүй дээрэhээнь округной hунгуулиин комиссинууд «Буряадай ССР-эй арадай депутадуудай hунгалта тухай» Буряадай ССР-эй Хуулиин 52-дахи статьягай үндэhөөр байгша оной февралиин 24-дэ болоhон hунгалтын үедэ hунгагшадай эгээн олон дууе абаhан арадай депутадуудта хоёр кандидадыг үлөөжэ, 1991 оной мартын 2-т хоёрдохёо дуугаа үгэлгые үгэргэхэ тухай шиидхэбэри абаба.

hунгуулиин Геологическа 23-дахи округ

1. **Дамбаин** Валентина Цырендоржиевна, 1946 ондо түрэhэн, КПСС-эй гэшүүн, Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ниитын эдоо хоолой управлениин начальник, Улаан-Удэ хото.
2. **Егоров** Иннокентий Николаевич, 1956 ондо түрэhэн, КПСС-эй гэшүүн, «Бурятгражданстрой» нэгэдэлэй 3-дахи СМУ-гай начальник.

hунгуулиин Заудинска 26-дахи округ

1. **Михалев** Николай Федорович, 1946 ондо түрэhэн, КПСС-эй гэшүүн, арадай депутадуудай Октябрьска районно Соведэй түрүүлэгшэ, Улаан-Удэ хото.
2. **Шаргаев** Матвей Александрович, 1932 ондо түрэhэн, КПСС-эй гэшүүн, СССР-эй АНай СО-гой Буряадай эрдэмтэй тубэй биологиин институтай ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ.

Окружной hунгуулиин комиссинууд.

БУРЯАДАЙ ССР-ТЭ АЖАhУУДАГ СОВЕТ НЕМЕЦҮҮДЭЙ ЭМХИДХЭЛЭЙ КОНФЕРЕНЦИДЭ

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй реском үнэн зүрхэнэ hарюулна. СССР-эй арадуудые сүлөөтэйгөөр хүгжөөхэ hуулиин үндэhөөр түс конференциин үнэргэгдэжэ байhан түхэ ба ажабайдалдань шухала шата болохо СССР-эй немецүүдэй түрүүшын (эмхидхэлэй) съездын байгша оной 11-дэ Москвада болохоёо байhан баримта тушаа hэн ханжа байhанаа элирхэйлнэ.

Шахуу жэл соо немец арадай түлөөлэгшэд манай ороноо радуудтай сүг ажаhуужа ажаллана. Үнэгрhэн жэлнүүдтэ hүрэнэй, экономическа, политическэ ажабайдалда, хаанда, искусствада горитой үүрэг дүүргэдэг байhан. истнуудай, революционернүүдэй, hүүлдэнь ородой ын ба Октябриин революциинуудта, граждан ба Эсэгэ хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ Улаан Армиин бүриэдэбхитэйгээр хабаадагшадай дунда немецүүд баhал ба. Немец арадай гайхамшагта хубуудэй олохон алдарто үүд манай түүхын таhаршагүй хубинь болонхой.

өөшье алдарта ёhо заншалнуудаа үргэлжэлүүлхэ зуужалша бэрхэ, эмхи гуримтай, хариусалгатай совет нед ороной, тэрэ тоодо Буряадай ССР-эй арадай ажахые олгэдэ горитой хубитаяа оруулдаг гээшэ. Тэдэнэрэй үрэ ер ажаллаагүй арадай ажахын hалбаринууд үгы ёhотой. бликын политическэ, ниитын ба ойуун ухаанай ажабайдсовет немецүүд эдэбхитэйгээр хабаададаг, тэдэнэй олоБуряадай ССР-эй Верховно Соведэй, арадай депутадуудородской, районно, сельскэ, поселково Соведүүдэй арадепутадууд юм. Шэн зоригто ажалайнгаа түлөө Эхэ ороноо үндэр шагналнуудта ба хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ нхэй.

Энэ хэмта совет арадай ба СССР-эй саашанхи хуби заншинхэгдэжэ байhан манай ороной ажабайдалай орёо хүшэр шатада совет немецүүдэй республиканска эмхидхэлэй конференци үнэргэгдэнэ гэжэ Буряадай ССР-эй Верховно Совет ба Министрнүүдэй Совёт, КПСС-эй реском тэмдэглэнэ.

Иимэ эрхэ байдалда совет арадые буридхэдэг нэци бүхэниие нэгэдүүлхэ ба сюун ухаанай талаар hэргээн хүгжөөхэ асуудал үнэхөөрөө шиидхэхы удха шанартай. Совет немецүүдэй хуби заяан манай Эхэ ороной түүхэhээ, тэрэнэй баатар габьяата ба гэшуудалта хуудаhануудhаа таhаршагүй гээшэ.

Манай ороной бусад арадуудтал адли, немец арадай түлөөлэгшэд 30—40-өөд онуудай ба 50-яад онуудай эхээрхи хардалга гүрэлгэ туршаhан байха юм. Харин 1941 оной августда Конституцида таарахагүй тогтоолоор немец арад национально-гүрэнэй байгууламжагүй болоhон, ороной элдэб нютагуудта хүсөөр нүүлгэгдэhэн түүхэтэй.

СССР-эй немецүүдэй түрүүшын эмхидхэлэй съездын хаража үзэхэ түүхэтэ үнэн зүбые дүүрэнээр hэргээхэ асуудалнууд манда ойлгосотой.

hая хүдэлмэрээ дүүргэhэн, буряад арадай ажабайдалда түүхэтэ үйлэ хэрэг болоhон буряад арадые нэгэдүүлхэ ба ойуун ухаанай талаар hэргээн хүгжөөхэ бүгэдэ буряадуудай съездтэй совет немецүүдэй республиканска конференциин тудаhаниие анхэрмаар.

Энэ хоёр үйлэ хэрэг орон дотор боложо байhан шэнэдхэлтэйн хубинь болоно, СССР-эй арадуудай экономическа, политическэ, ойуун ухаанай ба бусад аша түhэн адли байhаниие элээр харуулна, манай арадуудай эбтэй эетэй байха, Федеративна ба Союзна хэлсээнүүдые хойшолуулашагүйгөөр баталха хүсэлтэй байhынь элирхэйлнэ гээшэ.

Совет немецүүдэй республиканска эмхидхэлэй конференцидэ үрэ түгөөөр ажаллахыень, тэрэнэй бүхы делегадуудта зохёохы ажалда амжалта түйлахыень, элүүр энхые, ажана тэниглэн байдал хүсэнэбди.

Буряадай ССР-эй Верховно Совет
Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Совет
КПСС-эй реском.
1991 оной февралиин 28.

БАЯРАЙ СУГЛААНДА УРИНАБДИ

1991 оной мартын 1-дэ 18.00 сагта Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй академическэ буряад драмын театрай байшан соо МНРТ-гэй 70 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Улаан-Удэ хотын ажалшадай баярай суглаан болохонь.

Суглаанай hүүлээр hайндэрэй концерт харуулагдаха.

Суглаанда хабаадаха дуратайшуул уригдана.

РСФСР-эй КП-гэй реском.
Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй отделени.

Туруушуулhээ нэшээ адаг!

Ивалгын районой hуралсалай «Байгал» ажахын hаалишан Р. А. Табитуева.

Кабанскын районой Хандалын совхозой hаалишан Л. А. Изюрьева.

Зэдын районой «Октябрьский» совхозой hаалишан С. С. Ербанова.

Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишан А. С. Свникина.

1990 оной туршада 18000 центнерhээ доошо бэшэ hу hааhан, үнеэн бүриhөө 3500 килограммhаа бага бэшэ hу абаhан, гүрэндэ 90 процентhээ дээшэ hу нэгэдэхи сортоор тушааhан ажахынууд:

Районууд	Ажахынууд (тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй фамили, нэрэ, обог)	Бүхыдоо hааhан hүнийнь (центнерээр)	Үнеэн бүриhөө абаhан hүнийнь (процент)	Нэгэдэхи сортоор тушааhан hүнийнь (процентээр)
Мухар-Шэбэрэй	Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь А. П. Калашников)	22014	3680	90
Зэдын	«Октябрьский» совхоз (директорынь В. Б. Цыбиков)	19700	3677	87
Ивалгын	hуралсалай «Байгал» ажахы (директорынь И. Ф. Лобанов)	17184	3550	93,7

фермэнүүд:

Ажахынууд	hү hаалиин фермэнүүд, комплекснууд (тэдэнние даагшанарай фамили, нэрэ, обог)	Бүхыдоо hааhан hүнийнь (центнерээр)	Үнеэн бүриhөө абаhан hүнийнь (килограммаар)	1-дэхи сортоор тушааhан hүнийнь (процентээр)
	ЗЭДЫН РАЙОН			
«Октябрьский» совхоз	Түбэй (Н. П. Топшеева)	11518	4056	83
	ИВАЛГЫН РАЙОН			
hуралсалай «Байгал» ажахы	Түбэй (Б. М. Лубсанов)	4911	4964	96,1
	КАБАНСКЫН РАЙОН			
Кабанскын шубуунай фабрика	Колесовой 1-дэхи (В. И. Дранкин)	8646	3782	79
	Колесовой 2-дохи (Т. И. Чивлева)	4413	3535	72
	МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОН			
Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	1-дэхи формэ (И. А. Калашников)	11734	4631	90
	СЭЛЭНГЫН РАЙОН			
Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз	Дээдэ-Юроогэй (Н. Ц. Данжеева)	7997	3738	94,3
	ТАРБАГАТАЙН РАЙОН			
Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	3-дахи формэ С. В. Алексеев)	7994	3545	94
	ХОРИИН РАЙОН			
«Георгиевский» совхоз	Амгалантын (Н. И. Заянова)	3375	3515	100

1990 оной дүнгөөр бүхыдөө 800 центнерhээ доошо бэшэ hу абаhан, үнеэн бүриhөө 4000 килограммhаа дээшэ hу hааhан hаалишад:

hаалишадэй фамили, нэрэ, обог	Ажахынууд	Бүхыдоо hаагдаhан hүн (центнерээр)	Үнеэн бүриhөө абаhан hүн (килограммаар)
	ЗЭДЫН РАЙОН		
Нагаева Л. Ф.	Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	936	4204
Иванова У. А.	«Заречный» совхоз	848	4239
Мункуева Г. Б.	—«—	804	4020
Ербанова С. С.	«Октябрьский» совхоз	854	4763
Дашиева М. Г.	—«—	824	4636
Хандуева Г. Ч.	—«—	801	4714
Жугдурова Г. В.	—«—	798	4538
	ИВАЛГЫН РАЙОН		
Родионова Г. В.	hуралсалай «Байгал» ажахы	921	4851
Табитуева Р. А.	—«—	829	5186
Седых Л. Н.	—«—	901	5007
Вторушина Г. В.	—«—	737	5262
Бурдуковская В. В.	—«—	552	5022
Степанова С. П.	—«—	751	4695
Доржиева Н. Б.	—«—	742	4368
Расшупкина В. М.	—«—	571	4311
	КАБАНСКЫН РАЙОН		
Изюрьева Л. А.	Хандалын совхоз	1425	4911
Александрова Р. В.	Байгалай ОПХ	1311	4377
Нечкина З. Т.	—«—	1204	4014
	МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОН		
Свинкина А. С.	Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	1361	4942
Варфоломеева Н. Е.	—«—	1430	4800
Шамарина П. Н.	—«—	1366	4770
Иванова У. Н.	—«—	1378	4628
Брылева П. Т.	—«—	1352	4568
Тахирова Ф. И.	—«—	1306	4312
Калашникова П. С.	—«—	1274	4286
	ПРИБАЙКАЛИЙН РАЙОН		
Карнамышева В. А.	«Нестеровский» совхоз	1816	4045
Корнакова Л. В.	«Зырянский» совхоз	952	4010
	СЭЛЭНГЫН РАЙОН		
Красикова М. Ш	Карл Марксын нэр. колхоз	960	4610
Цыденов Ц. О.	—«—	505	4030
Гымнинов З. Н.	—«—	852	4014
Цыгуев В. П.	—«—	800	4000
	ТАРБАГАТАЙН РАЙОН		
Алексеева У. Х.	Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз	949	4128
	ХОРИИН РАЙОН		
Ширапова М. Б.	«Георгиевский» совхоз	760	4002

РЕСПУБЛИКЫН ДҮРБЭН МЯНГАТАНАЙ КЛУБАЙ ГЭШҮҮД

Үнгэрhэн жэлнай алишье талаараа хүшэрхэн жэл болоо. 1990 ондо сагаан эдеэнэй ээзэд үнэхөөрөө илалта түгэсөөр хүдэлжэ гараа гэхэдэ алдуу болохогүй. Тусхайлан хэлэбэл, нёдондо жэлдэ республикын гурбан ажахы, тэрэ тоодо Мухар-Шэбэрэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз, Зэдын «Октябрьский» совхоз, Ивалгын hуралсалай «Байгал» ажахы социалис мүрысөөнэй дүрим бэелүүлжэ шадаhан байна. hү hаалиин найман фермэ, 33 hаалишад hу үйлэдбэрилхэ талаар 1990 оной, мүн арбан гурбадахи табан жэлэй республикын социалис мүрысөөнэй дүрим баhал бэелүүлээ. Эдэнэрэй дундаhаа Ивалгын районой hуралсалай «Байгал» ажахын Түбэй hу hаалиин фермын түрүү hаалишан Р. А. Табитуева урда мэтэ дахинаа түрүүлжэ гараба. Тэрэ үнгэрhэн жэлдэ бүхыдөө 829 центнер гэхэ гү, али үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 5186 килограмм hу hаажа, бэшэн соohоо онсо шалгарба.

Жэлhээ жэлдэ дүрбэн мянгатанай зэргын олошоржо байhаниинь hайшаалтай. Энэмнай республикын ажахынуудта үнеэдэй hу шэмэ дээшэлүүлхэ арга боломжын бии байhыень элишэлнэ гээшэ. Хоёрдохёор, түрүүшүүлэйнгээ эрхим дүй дүршэл, онол арганнуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шадаа hаа, саашадаашье дүрбэн мянгатанай зэргын олошорхо байhаниинь элитэ. Энэнье жэлдэ республикымнай эрхим hаалишадай, hаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй ажахынуудай улам олошорхонь дамжаггүй.

ХҮШЭРХЭН ТҮЙЛАЛТА

Хүдөө ажахын техникум дүүргэжэ, зоотехнигэй дипломтой аад, hаалиин фермэдэ hаалишадые hэлгэхээр hаалишан болоhоноо Галина Владимировна мүнөөшье голодоггүй. Тэрэ эхэдээ хамhалсажа, үхибүүн наhаhhаа hаалишанай, тугалшанай ажалые өөрынгөө табан хургендал адлаар мэдэхэ болоhоншье hаа, өөр дээрээ ажал даагаад хүдэлмэрилхэдэ, али эзргын харюусалгатай, эрилтэтэй байдагыень мэдэхэ болоо ха юм. Илангаяа hайн таниха, мэдэхошьегүй ондоо хүнэй харууhалжа байhан бүлэг үнеэдые хэдэн хоног соо даажа абаад адуулха, hааха гэшэ тэрээнэй бэлэн бэшэ hэн. Удэр бүхэндэ тэрэнэй ухаанда элдэб бодолнууд орожо хүрмэлдэхэ. Эзэнэйнь үгыдэ үнеэдэйнь hу шэмые доошолуулжархёогүй, hаа гэжэ Галина яарадаг байгаа.

Удаань өөрөө бүлэг үнеэдые даажа абахадань уялгань, харюусалгань бүришье hаа . ехэ болоо hэн. Анхаhhаа эрхимүүдэй зэргэдэ hэтэ ябаhан фермын үнинэй hаалишад залуушуулда туhалгашье hаа, тэдэнэртээ абаhаар найдалгүйгөөр, hэжэглэнгөөр хандадаг, харадаг байгаа. «Юрэдөө, багa зэргэ туляад, зобсод гаражо сшөхол ааб даа. Гансал фермыемнай тэргэлдэ оруулхадаа болохо» гэжэ hанамжалагшад бии hэн. Гэбэшье диилэнхидээ Галина Владимировнае үхибүүн абахаhаа эхэеэ дахажа, ажал хэhыень мэдэхэ үнинэй hаалишад этигэнгөөр хандадаг бэлэй.

Абаhаар Поселиин hаалиин фермэhээ үлүү гараhан бүлэг үнеэдые даажа абаhан Галина Вторушина пенсидэ гараhан эхынгээ заабари, эүбшөөлөөр харууhалжа, hаажа, түрүүшынгээ жэлые үнгэргөө hэн. Энэ бүлэг соонь hүтэй үнеэд биишье hаа, үсөөн байхаhаа гадна олонхинь hубайржа, залуу hаалишанда килээд хохидол ушаруулаа. Үбэлжэлгын эхиндэ үнеэдые даажа абаhан тэрээндэ эхэ малай hубайрhанай түлөө яаhан эмэ байгаб даа. Анханда энэ бүлэгые харууhалжа байhан Поселиин фермын hаалишадай хангалтагүй ажалай үрэ дүн ха юм.

Удаадахи жэлнүүдтэ дүршэhэн Галина Владимировна түрүүшүүлэй зэргэдэ гэхэ гү, али фермын hаалишадай hааhан hүнэй дунда зэргын хэмжээе ахижа гараха шадабритай болоhон байна.

— Симментал үүлтэрэй үнеэд нютагай байгаалиин эрхэ байдалда таараhан, шинартайшье hаа, заншалта үбhэн, силос, хэршэгдэhэн hолоомон, талха таряагаарва ондо орожо, hу шэмэеэ дээшэлүүлдэг hайн юм. Малай опон зүйлэй тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ арга боломжогүй манай ажахыда яhала таараhан үүлтэрэй мал гэжэ hанагшаб. Юрэдөө, жэлдээ үнеэн бүриhөө 4000-5000 килограммhаа багa бэшэ hу hаагаад байбалнай, хүрөөд лэ байхал даа. 1989 ондо манай фермын hаалишад үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 5032 килограмм hу абаhан hаа, нёдондо 5064 килограммда хүргэбэ. Тиихэдэ гурбан хүмнай табан мянганай хилэ дабаа. Энэ жэлдэ үнеэдэймни hу шэмэ бусадайхиhаа охэ байбашье, бүхыдоо үйлэдбэрилhэн hүнэймни хэмжээн бирагүйхэн даа. Үнеэн үсөөн байгаа ха юм. Үнгэрhэн жэлэй дүнгөөр манай омогорхол болоhон Роза Табитуевагэй бүхыдөө hаагдаhан hүнэйнь хэмжээн 829 центнертэ хүргэгдөө. Дахлад лэ республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэнь гэшэ ааб даа,—гэжэ Галина Вторушина хэлээ hэн.

Нёдондо hу охээр hааха тэмсэлдэ оролсоhон энэ нүхэрнай үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 5266 килограмм hу hааhан байна. Иимэ охээр hу hаахын тула түхэреэн жэлэй туршада горитойхон оролдолго гаргаа.

Энэ нүхэрнай мүнөө 20 үнеэ даажа абанхай, харууhалжа hаана. hу шэмэтэй үнеэн дэлэнгэй элдэб үбшэ хабшаhаа уламжалан, голодоhондо гаргадажа, охэ хохидол ушаруулаа юм.

Түрүү hаалишанай мэдүүлhэнэй ёноор, бүлэг соонь үдэртэ 20 килограмм hу үгэдэг үнеэдhээ гадна 7-8 килограммhаа дээшэлхэгүй hу шэмэтэй мал бии байна. Ушарынь хадаа эдэ үнеэдэ бултыень голодоhондо гаргаха аргагүй ха юм. Хэрбээ голодоhондо гаргаа hаа, hурэгөө хүсэлдүүлхэ гүнжан, эмэ хашараг олдохогүй.

— Үнеэн бүхэнhөө тугал абтажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдээшье hаа, охэ мал болгохоор эмэ тугалай үсөөн байдагынь гайхалтай. Диилэнхидээ эрэ тугал гараhан ла, байха. Бидэ өөhэдынгөө үнеэдhээ абтаhан эмэ тугалнуудаа хашараг болоhон хойнонь үнеэн болгохоор бусаажа абадаг гээшэбди. Заримдаа уг гарбалаа даахажа, hүтэйшье үнеэн болохо хашараг, гүнжан бии байдаг. Юрэдөө, даб дээрэ бүхы бүлэг үнеэдэй hу шэмые нэгэ жэгдэ дээшэлүүлхэ арга үгыл даа, — гэжэ Галина Владимировна хөөрэнэ.

hу охээр hаехын тула үнеэн бүхэноө hу шэмынь эзргээр хооллуулдаг заншалтай юм. Мүнөө Галина Вторушинагай даадаг бүлэг соо үдэртөө 20-hоо 23 килограмм hу үгэдэг зургаадолоон үнеэн бии. Бусадынь 7-8-hаа 15 килограмм хүрэтэр hу шэмэтэй мал юм.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. В. Вторушина.

hуралсалай «Байгал» ажахы. Ивалгын район.

А. Цыренжаповай фото.

НЭГЭДЭХЕЭР, ХОЁРДОХЁОР...

Зэдын районой «Октябрьский» совхозой hаалишан М. Г. ДАШИЕВА:

— Зургаан жэлэй саана нютагтаа хэлхеэ холбсоной таhагта хүдэлжэ байhаа өөрынгөө hайн дурагар hаалишан болоод, түрүүшээр нилээд тухашараа hэм. Удэр бүри 20 гаран үнеэдые hаахе, эдеэлүүлхэ гээшэ ходо конторо соо hуужа hурашаhан хүндэ гайтайхан hааб даа.

Тиибэ яабашье суггаа хүдэлдэг нүхэдэйнгоо, илангаяа фермын үкинэй hаалишад Елизавета Ванданова, Галина Жугдурова гэгшэдэй туhаламжаар бүри түрүүшын жэлдэ үнеэн бүриhөө 3100 килограмм hу hаагаа бэлэйб. Энээндээ урмашаад, мүн баhа дүй дүршэлтэй болохо бүрээ башаржа, жэл бүхэндэ hу hаалияа дээшэлүүлжэ байгааб. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 4636 килограмм hу hаажа, суггаа хүдэлдэг гансал нүхэрhөө — Сэсэгма Ербановаhаа гэгдэнэб. Тэрэмни үнеэн бүриhөө 4763 килограмм hу hаагаа.

Бүхы дээрээ үнгэрhэн жэл манай Түбэй фермынхидтэ яhала урагшатай байгаа гэжэ хэлэхээр. Бүхы коллективээрээ: үнеэн бүриhөө 4056 килограмм hу hаагаабди. Жэлэй түсэбhөө 1518 центнер hу үлүү hааhан байнабди.

Энэ амжалтын гол «нюуса» гэхэдэ, миниий hанахада, нэгэдэхеэр, бүхы hаалишад, малшадаймнай эбтэй эстэй, нэгэн хүсэл эрмэлзэлтэ ажалай аша үрэ болоно. Хоёрдохёор, хэдэн жэлэй туршада совхозой дирекциин, партийна, профсоюзай организациинуудай оролдолгоор фермэдэ хүнүүдэй хүдэлмэрикн эрхэ байдал hайн болгогдоо. Гурбадахяар, манда үйлэдбэриин технологи нариинаар сахиха, үхэр малай харууhа, тэжээлые эүбоор эмхидхэхэ хэрэгтэ анхарал охэ табигдана.

Ямаршье юумэнhээ гэдэргээ сухарилаа зээдэл урагшаа hанаатай, hайн hайхан сэдэвтэй нүхэдынь хүндэлдэг ха юм даа. Эгэл гэрэлтэй Галина Васильевна Родионова болоно. Зэдын районой «Байгал» ажахын Түбэй фермэдэ ажалладаг. Хэды бэрхэтэй жэлдэшье, тэрэ hу ажалаа дүүргээгүй гэжэ байгаагүй. Үнгэрhэн жэлдэ Васильевна үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 5186 килограмм hу hаажа, мүрысөөндэ баhал түрүүлэгдон hан зандаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. В. Родионова ажалдаа.

С. Б...

ТОДОРХОЙ ЗОРИЛГО ТАБИЖА ХҮДЭЛХЭДӨӨ

Хориин районой «Георгиевский» совхозой hаалишан М. Б. ШИРАПОВА:

— Бүри hаа болотор манай индэ үнеэн бүриhөө жэлдээ 3000-4000 килограмм hу hааха эзшэ охэл дабагдашагүй үнэр дабаан шэнги hакагдадаг болэй. Теэд хүнүүд хүсэл эрэлгөөгөө хамтадхажа, эбтэй зэйгээр, али олон бэрхэлээлээ айнгүй, үрдаа тодорхой зорилго табижа хүдэлхэдое, hаhанаа бэелүүлжэ шадаха.

Үнгэрэгшэ 1990 ондо манай Амгалантын фермын коллектив үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 3254 килограмм hу hаагаа. Тиихэдэ миниий нүхэд А. А. Корабельникова, Ц. Г. Гармаева, В. Ц. Цыдыпова гэгшэд үнеэн бүриhөө 2466-hаа 3727 хүрэтэр килограмм hу абаа юм. Би өөрөө 4002 килограммай хилэ дабааб.

Хайшан гээд инмэ үрэ дүн түйлагдааб гэхэдэ, hүүлэй хөёр жэлдэ бидэ фермэдээ хүгшэн, hу багатай үнеэдые hайн гунжадаар hэлгээбди. Шэнэ түрэhэн гунжадые түсхай байрада байлгажа, hайнаар эдеэлүүлээд, hаажа туршана, хэды шэнээн hу үгэжэ шадахыень шалгаhабди. hаалишад түс бүридөө үдэрэй 8-9 килограмм hу үгэдэг гунжадые шэлэдэг.

Үнеэдhээ hу охээр hаахын тула шадал, саг гэмнэгүй хүдэлхэ, тэдэнние харууhалха хэрэгтэй гэжэ hанагшаб. Үнеэн бүхэндэ үбиэ тэжээлыень сүбоор таарууулан хубаарилжа, амяар амяарнь эдеэлүүлхэ, түс бүриень, абари зангыень мэдэжэ, зохидоор харууhалха шухала. Тиихэдээ тэдэнние хэзээ шэргээхэ, түрэхынь урда, түгаллаhан хойнонь ямар эдеэ үгэхэб гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

СЭДЬХЭЛЭЭ ХАНАХААРШЬЕ hААНЬ...

Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой hаалишан М. Ш. КРАСИКОВА:

— Үнгэрэгшэ жэлдэ манай Дээдэ-Юроогэй фермэдэ үнеэн бүриhөө 3738 килограмм hүн hаагдаа юм. Би өөрөө нёдондо үнеэн бүриингөө hу hаамые 610 килограммда хүргэжэ, жэл соо бүхыдэнь 960 центнер hу абаhан байгааб. Ажалымнай үшөө нэгэ hаалишан Н. Гымнинов республикын дүрбэн мянгатанай зэргэдэ гараа hэн.

Эдэ үрэ дүнгүүдээр сэдьхэлэ яhала ханахаар байбашье hааань, мүнөө Улаан-Удын болон манай эндэхи Гусиносозерскыншье магазинуудта сагаан эдеэнэй зүйлнүүд ходол таhалдахаяа hанана гэжэ дуулахадаа, мүн баhа бидэ өөhэдөө hу hаалиие үшөөл дээшэлүүлхэ арга боломжоёо хүсэд хэрэглэжэ шадаагүйбди гэжэ hанахадаа, балайшье охэ баясахаа үндэhэн үгы шэнги болоно.

Ушарынь юуб гэхэдэ, манай фермынхид урэанда үнеэн бүриhөө 4071 килограмм hу hаажа, бүхы коллективээрээ республикын эрхимүүдэй зэргэдэ түрүүшынхеэ гарэhан аад, тэрэнээ үшөө дахин батадхажа, арьбадхажа шадаагүйбди. Энээнэй шэлтагаанинь олон. Нэгэдэхеэр, нёдондо зүндаа хожом болотор хүйтэн, хуурай улаpилтай байгаад, малай бэлшээридэ гараад байhан үедэ горитой hүн алдагдаа. Хоёрдохёор, энээнhээ урэгша үнеэднай гол түлэб ноябрь, декабрь соо туталлажа, үбэлдөө охэ hу үгэдэг hаа, нёдондо тэдэмнай январь, февраль ба мартда туроод, баhал hу hаали зэрим тэды доошолоо.

Мүнөө жэлдэ hу hаалиие үшөө дээшэлүүлхэ арга боломжо манайда бии гэжэ hанагдана.

«ТҮХЭРЕЭН» СТОЛОЙ ДЭРГЭДЭ

«Сэлэнгэ» газетын редакциин үүсхэлээр Сэлэнгын районой түрүү hаалишадай «түхэреэн стол» hаяхан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, үнгэргэгдэбэ.

Үнгэрhэн жэлдэ бүхыдөө район дотор 108843 центнер hүн үйлэдбэрилэгдэhэн байна. Энэнь урэанда жэлэй дүнгүүдhээ 30000 центнерээр үлүү болоно. Нёдондо бүхыдөө район дотор нэгэ hаамхай үнеэн бүриhөө 2424 килограмм hүн hаагдаа. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой hаалишад илангаяа hайнаар хүдэлжэ гараа гэжэ тэмдэглэмээр. Тус ажахын hаалишад үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 3250 килограмм hу hааhан байха юм.

1990 ондо районой ажахынуудай 39 hаалишан 3 мянгатанай хилые дабаhан байна. Харин эдеэн соohоо дүрбэн hаалишан 4 мянгатанай хилэ дабажа гараа. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, М. Красикова, З. Гымнинов (Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз), Ц. Цыденов, В. Цыгуев (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз) гэгшэд болоно.

Районой түрүү hаалишадтай Сэлэнгын районой АПО-гой түрүүлэгшэ А. А. Буинов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай hу hаалиин фермые даагша Н. Н. Балданова, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Дээдэ-Юроогэй hу hаалиин фермые даагша Н. Ц. Данжеева, республикын АПО-гой советэй түрүүлэгшын орлогшо С. М. Кауров болон бусад хабаадаба.

С. ДАМДИНОВ.

ЭЛДЭБ ЯНЗЫН АЖАХЫНУУД БАЙБАЛ ҺАЙН

ЮДО Ленинай нэрэмжэтэ болсон совхозтэй. Тэрэнэй олзонь түхэриг түхэрэгтэй гүн ажалшье, бүх эрхилдэг. Комсомол, һүнэй фабрикийн бүйлуулдаг ло хүргэдэг түүдэ бии.

Совхоз заабол ооредукци болбосоруулхэ болоо. Тиин үйлэдбэрилэ дээрэ бэшэ. Директор Афанасий Григорьевичэй асуулгэ, хэ мүнгөөр бүсайһаа дулдыхобди,— гэжэ тэ— Харин мүнгөөр продукци зөөхэ эхилээд, тэрэнийнь бүйлуулан худалдаха хүрэтэр бүхы ажал хэрэгтэй бүрнэ. Ажахые хүсэд хүн дээрэнь гаргахын тулада мүнгөөр һайнаар тооложо, зүбөөр гаргашалжа һураха хэрэгтэй гэжэ А. Кёку тоолоно.

Энэ совхоз тэрэ миллион мүнгөөр үйлэдбэри үргэдхэхэ, техникэ худалдан абаха хэрэгтэ гаргашалдаг. Гэбэшье олзо доходойнь турбан хубиһаа үлүүнь социально-соёлой хүгжэлтэдэ зорюулагдана.

«Мүнөө бидэнэр тосхонуудтаа газ оруулжа дүүргэжэ байнабди, байрын олон гэр, ажаһуудалай хэрэгтэй. Ханагаха предприятинуудые, шэнэ һүргуулинуудые тарьяшадта барижа үгэнэбди,— гэжэ А. Кёку хэлэбэ.— Энэ жэлдээ эхилэн, нарайлха эхэнэрнүүдтэ мүнгэн тэдхэмжэ өорынгөө кассаһаа үгэдэг болохо гэжэ совхоз шиндхээ. Энэнэй ашаар тэдэнэй декретно амаралые гурбан жэл хүрэтэр һунааха арга олдохо. Мүн өөһэдынгоо хүдэлмэрилэгшэдэй пенсидэ нэмэлтэ мүнгэ үгэдэг болонхойбди».

«Юрэдөөл совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй хэһэн ажалайнгаа үрэ дүнгүүдые шодөөрөө хараже байхадань, ехэ һайн байгаа юм,— гэжэ директор үргэлжэлүүлэн хэлэнэ.— Урдань гаргагдадаг нэгэ алдуумнай юун байгааб гэхэдэ, бүхы ажахынуудые адлидхахые оролдодог, шадалтай ажахынуудай олзые хубаарилан, һула ажахынуудта үгэдэг. Мүн залхуу зайрангуудта мүнгэ түлөхын тулада һайнаар ажалладаг хүдэлмэрилэгшэдэй олзыень дутуу үгэдэг байгаабди. Колхоз, совхозуудай мүнгэ зөөреэр хүтэлбэрилгын, ехэ аппарат байлгадаг, тэрэнь бодото туһа хүргэдэггүй байгаа».

Мүнөө хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэдэ үндэһэн хубилалтанууд болоно. Тусхайлбал, колхоз, совхозуудай ажал хүдэлмэрине хүтэлбэрилэн хинадаг байһан районно агропромышленна нэгдэлнүүд үгы болгогдоно.

Арендэ, гэр бүлын подряд, фермернүүдэй бууса гэхэ мэтэ ажахы эрхилхэ элдэб түхэл маягууд хүдөөдэ улам ехээр дэлгэржэ байнхай. Зугөөр колхоз, совхозууд хүдөө ажахымнай үндэһэ һууринь болоно гээшэ ааб даа. Арендэ, үмсын ажал гэхэ мэтэнүүд тэдөөндэ һаад. тойбо болоногүй гү гэжэ асуухада, А. Кёку нигэжэ харюусаба.

«Элдэб янзын зөөритэй байжа, элдэб түхэл маягаар ажахы эрхилжэ байбал дээрэ гэһэн тобшолол эрдэмтэд, мэргэжэлтэд хээ. Би энээнине зүйтэйдэ тоолохо байнаб,— гэжэ А. Кёку хэлэнэ.— Тус тус эрхэ байдалда алининь тааруу б, тэрэнь лэ байха ёһотой. Жэшээнь, манай ажахы һайнаар хүргижэ байнаа харуулаа. Тэрэнине олон хэһэг үмсын ажахынууд болгожо хубаахаһай хэрэг огто байхагүй. Юундэб гэхэдэ, олон бүлөө талатай ха юм. Нэгэдэхээр, үргэн ехэ талмайда хүдэлхөөр тааруулагдаһан түгэс хүсэтэ техникэтэй. Хоёрдохёор, арендатор, фермернүүдтэ орходоо мүнгэн сангыншье ехэ ааб даа. Тиимэһээ арендатор, фермер болохо дуратайшуул манай совхоздо мүнөө дээрээ үгы байна. Харин урдань бүсадай тэдхэмжэдэ байжа, бүгэдые уруу даража байһан ажахынуудта арендынэ коллективүүдые, фермернүүдые бии болгоходо таараха юм. Тиимэ ажахынуудта яһала һайн үрэ дүн түйлаһан арендатернуудые бии мэдэхэб. Манайшье совхоздо хүнүүдэй байн байн арендатор, фермернүүд боложо хүдэлхэмнай гээ һаань, совхозой дирекциндэ туһалха юм».

Олег КУПРИЯНОВ.
(АПН).

Харааа түсэбүүд

АСАРИ ТОМО АМОЛЁДУУД ЭРЭГТЭЙ ГҮ?

...өөдөр бүтээгдэнэ... хэгүүрые огт...ахадаа, хүндэ түлада өөрөө ажалуулгоо юм.

Арменидэ газар...хэ, хамаг юумэнэй ...ахада, айхабтар...дэ дары хүргэхэ ...бигдаһан байна. ...80, 150 тонно ...дэгдэхэ аргатай ...22) болон «Руслан» гэжэ самолёдуудые...хэдэн эрүүн үргэлжилгэ...скаватор, бульдозер...хэмжээнэй тусгай...нуудые, агаар хий...рэмжэтэй болон арбаад түгэс ...рессорнуудые гаргаа...ратурануудые үсоохоног соо гай тодорхойн газарта абаа...ологдоһон байна.

...намар 25 тонно трансформатор самолёдоор ФРГ-...абаагдаһан байна. ...далайгаар абаашахадэ нодоли хэ...охо һэн.

...тоорэнэ мэтэн зассаһаа олоор СССР-эй Гражданскийн коммерческэй корреспондент...Жэшээнь, Москвагаа автозаводто ...айтэй болоһон олон ...стэнүүд ФРГ-һээ ...самолёдуудаар ...ыг-октябрь һараашаагдаһан юм. ...шэнүүртэй хоёр ...газова турбина ...Майнэ хотоһоо ...абаашаха гэ...дэнхэй.

...ай түршэдэ Олег ...толгойлһон, мүнөө ...рэмжэтэ болоһон ...ска бюро асари ...дуудые гол ...байгуулдаг юм. ...евральда огторгуй...ын «Антей» (Ан...транспортны самолёдэ бюродо зо...дэгдэн болэй. ...олёт нимэ хэмжэ...дэлийнь ута—...юзеляжайнь (бээ...метр, ундэрынь ...Ашаһай кабинын ...дүргэниинь 4,4 ...Ехэ ашаа тээжэ ...энээнинь хүсэхэ ...эмэлэй: турша...дэрэ байгаагүй ...ческэ ашаа үргэ...талзар, тэрээгээр ...рекорд тогтоог...

...гээшэ, мүндэл...юзеляжтай са...бүтээлгэдэшье...энэй адер. хүн...дые агаараар ...шэнэ үе шата ...онсолон тэмдэг...ыг, ...ыг-...ыг...ыг...ыг

Соёлой hонин

«САГ ҮЕДЭ МАНДАХА БОЛТОГОЙ!»

Сагаан hарые үгталгын hайндэрнүүд хаа хаанагүй эмхидхэгдэнэ. Улаан-Удын ЗММК-гай соёлой-спортивна комплекс соо хоёр үдэрэй туршада «Сагаан hарын дүхэриг» ехэ hонирхолтойгоор үнгэргэгдэhэн байна. Ехэ залай тэг дүнда байhан уран гоёор шэмэглэгдэнэн, эндэб үнгын бүдүүдые намилзуулhан тайзанай урда саб сагаахан хониной түхэл дүрсэ табигданхай. Дүрбэн зүгтэнь түхеэрэгдэhэн ленхобо сэсэгүүдэй түхэлтэй, бишыхан түхэреэн табсангуудые харанабди. Тойроод нэмжыhэн бүд дээрэ дэльбэнүүд зураатай байна. Тэрэ табсан дээрэнээ hанжаhан нэбтэ харагдадаг сагаан бүд «hэеы гэрые» зураглана.

...Концертын эхилхын урда тээ буряад арадай дуунууд ханхинана. Удаань баяр ёнололой хүгжэм зэдэлжэ, найрай эхилhые мэдүүлбэ. Энэдхэг арадай «бурханай» хубсаhатай, сэбэр hайхан, уян гоё дүрбэн басагад («Лотос» ансамблиинхид) тэрэ табсангууд дээрэ гаража зогсобо. Хойноhоонь «Тоонто» гэhэн арадай ансамблиин артистнар үхибүүдтээ гаража, ленхобонуудые тойроод наманшалан hууба. Хубүүд сангай утаа бааюулан, оршон тойроние арюудхаба. «Лотосой» уян басагад гоё хатар харуулба, тиигээд лэ баяр наадан эхилшэлэй... Сагаан hарын баярые республикын арадай артистка Дарима Сангажапова, Зүүн Сибириин технологическа институдай хүдэлмэрилэгшэ, «Тоонто» ансамблиин гэшүүн Нима Базаров гэгшэд хүтэлбэрилжэ, «түмэр сагаан Морин жэлые» үдэшэлгын соло дуудаа, үреэлнүүдые хэлээ.

Хонгор hайхан Хонин жэлые үгталгын буряад хатарые Зүүн Сибириин соёлой институдай «Сибирский сувенир» ансамбль энэ найрта ерэгшэдтэ харуулба. Концерт-нааданай түрүүшын үдэр Сагаалганай амар мэндые hайхан дүутайгаар СССР-эй арадай артист Дугаржап Дашиев бултанда хүргөө hэн.

Найрта ерэhэн «Магтаал» гэhэн арадай ансамблие «Тоонто» ансамблиинхид халуунаар үгтаа, сагаагшан түмэр Хонин жэлдэ hайхан үреэлнүүдые хэлээ hэн:

Жэл бүри жэгдэ амгалан,
Он бүри омог дорюун,
Хүйтэн үбэлые дабаха солотой,
Хүхэ нажарые амадаха үреэлтэй,
Сагаалган — манай hайндэр
Саг үедэ мандаха болтогой!

Удаан айлшадтаяа дуунуудаа андалдаба, тиигээд хамтаран ёохор нааданда дүхэриглэбэ. Иигэжэ баруун буряадуудай солгёон ёохор ,удаань хори буряадуудай дуу, хатарай удаа дараалан hэлгэлдэн байхые шагнахада, ехэ hонин байгаа.

Найрай баяр нааданда хабаадажа, гоёор дуулаhан бэлигтэй дуушад Дарима Дугданова, Аюша Данзанов гэгшэд концертые шэмэглээ, шагнагшадые баясуулба. «Жэлэй дүрбэн саг» гэhэн япон, тиихдэ Ю. Ирдынеевэй «Ерэхээ яагааш» гэhэн дуунуудые республикын габьяата артистка Д. Дугданова гүйсэдхэжэ, халуун альга ташалгаар үгтагдаа.

Түрүүшын үдэр дуу, хатарай ород коллективүүд олон байгаа. 1-дэхи ТЭЦ-эй ансамбль, тиихдэ Улаан-Удын нарин сэмбын комбинадай «Багульник» болон бүсад бүлэгүүд хүхюу зугаатай хатар наада харуулба. «Семейские янтарики» гэhэн шэмээшэгүүдэй ансамблин гэшүүд шог ёготой частушканүудые дуулажа, харагшадтай хамта хатаралдаhан, хүхилдэhэн байна. Түрүүшын үдэр концерт-нааданай программа унжагайран алдабашье, хойто үдэрынь эдэ ажаглалтанууд хараада абтажа, найр наадан hонирхолтойгоор, ялас гэмэ хурсаар, тон зохидоор табигдаhан байха юм.

Найр нааданай эзэд болоhон «Тоонтынхид» ерэhэн айлшадаа, артистнараа сагаан эдеэгээр, хүхэ-номин хадагаар үгтажа, мин дуунуудаа зорюулжа байгаа. Тиигэжэ энэ нааданда буряад дэгэлтэй бишыхан үхибүүд 12 жэл тухай шүлэгүүдые уншажа, ансамблиин бүлэг тэдэнние дэмжэн, 12 жэл тухай дуу дуулаа, тайзан дээрэhээ «Тээгэ» гэhэн урданай дуу шагнагшадай анхаралда дурадхаа, үгталгын хатар харуулаа. Ансамблиин дуушад Е. Буянтуева, Ц. Цырендоржиев, В. Найданова, Ц. Батурова, С. Чимитова гэгшэдэй шагнагшадтаа зорюулhан буряад дуунууд олондо hайшаагдаба. Дымбрыловтэнэй гэр бүлын ансамбль С. Улахановай, Г. Дашабыловай үгэ дээрэ зохёогдоhон «Сагаалган» гэжэ дуу шагнагшадтаа бэлэглээ:

...Сагаалган, Сагаалган
Сарюун hарамнай.
Сагаалган, сагаалган
Сагайн нарамнай...

Энэ нааданай концертые «Тоонто» ансамблиин дуушан Бато Дашинамжиловай дуулаhан урданай буряад дуун шэмэглээ. hайхан хоолойтой дуушан халуун альга ташалгаар үгтагдаhан байна. «Байгал» ансамблиин шэнэ хатарнууд «Браво!», «Гоёл» гэhэн үгэнүүдэр үгтагдаа гэжэ тэмдэглэхээр. «Мэхэтэй Будамшуу», «Залуушуулай монгол хатар» гэhэн найруулганууд бултанда hайшаагдаа. ЗММК-гай соёлой-спортивна комплексын зал соо Сагаан hарын концерт-нааданууд үргэлжэлhөөр.

Б. ДОРЖИЕВА.

ГЭРНҮҮД ОЛООР БАРИГДАНА

Тоорын нютагай Советдэй газар дээрэ үмсын гэрнүүд hүүлэй хэдэн жэл соо ехэ олоор бодхоогдоо. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гансал ээhэдынгөө зондо бэшэ, харин нютагай Советдэй газар дээрэхи албан зургаануудай болон эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ үмсын гэрнүүдые барихада, туhалдагынь hайшаалтай.

Гадна колхозни
эхилхэдэнь, бар
шые ажахы түл

Мүнөө дээрэ
Зуун-Морин, Ша
үмсын гэр бари
гэрнүүдэй эзэд ш
жэлдэ толлохо

Хуули, гурим сахидаг органуудай хүдэлмэреэр олон зон hүүлэй үедэ hонирходог болонхой. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, урдань хорюултай байhан асуудалнууд мүнөө олондо мэдээжэ болонхой ха юм. Гадна hүүлэй үедэ манай орон дотор гэмтэ ябадал хэгшэдэй тоо олошороо. Ушар тиимэhээ хуули гурим сахидаг органууд ямар хэмжээ ябуулга хэнэб гэжэ зон hонирхохо ёhоороо hонирхоно гээшэ.

Гэмтэ ябуулга гаргагшадтай урагшатайгаар тэмсэхын тула республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерство комплексно хэмжээ ябуулганууде абажа байна. Энэ хэмжээ ябуулганууд соонь гэмтэ ябуулганууде hэргылхэ шэглэл онсо hууриг эээлнэ. Гадна ниитэ эмхинүүдтэй, ажалша коллективүүдтэй харилсаа холбоонуудые тогтооно. Ондоогоор хэлэхэдэ, гэмтэ ябуулга гаргагшадтай ганса милициин хүдэлмэрилэгшэд бэшэ, мин бүхы общество тэмсэхэ болоно гээшэ. Энэ талаар СССР-эй Верховно Совет 1989 оной августын 4-дэ тусхай тогтоол баталан абаhан байна. Энэ тогтоолой ёноор нютагай засагай органууд дотоодын хэрэгүүдэй органуудай материально-техническэ баазануудые бэхижүүлхэ, милициин хүдэлмэрилэгшэдэй тоо олошоруулха, арадай hайн дуратанай дружинын (ДНД) хүдэлмэрие эдэбхижүүлхэ, ажалша коллективүүдтэй хамта ниитын гурим хамгаалха талаар үшоо шэнэ арганууде бэдэрхэ ёhотой болоhон юм.

Энээнhээ уламжалан, Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Совет 1989 оной ноябрь hарада, «Албан зургаануудай мүнгэн зоорие хэрэглэн, милициин участково инспекторнуудэй тоое олошоруулха» гэhэн тогтоол абаа hэн.

МИЛИЦИДЭ ТУҺА ХЭРЭГТЭЙ

Олонхи колхоз, совхозууд, предприятинууд, эмхинүүд милициин материально-техническэ баазые hайжаруулха талаар абтаhан хэмжээ ябуулганууде дэмжээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Республикын районнуудта, мүн Улаан-Удэдэ «Ниитын гурим сахиха» гэhэн жаса эмхидхэгдэжэ, колхозууд, предприятинууд, эмхинүүд мүнгэ дамжуулжа эхилээ юм.

1990 оной октябриин 1-нэй байдалаар «Ниитын гурим сахиха» гэhэн жасада орохон 147 163 түхэриг мүнгэнэй 123 125 түхэригынь гаргашалагдаад байна гэжэ мэдээсэе. Республикын дотоодын хэрэгүүдэй органууд энэ мүнгоор элдэб янзын түхэлэй арба гаран хүнгэн машинануудые, хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдые, тоо бодолгын, мүн бэшэшье түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абаhан байха юм. Энэ хэрэгтэ республикын Зэдын комбинадай, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй, Кировэй нэрэмжэтэ, судна бүтээлгын заводуудай, БМДК-гай, мяханай комбинадай болон бусадшье ажалша коллективүүд ехэ туhа хүргөө. Тусхайлбал, авиазавод, «Бурятмежлесхоз» нэгэдэл, «Птицепром» трест хамта дээрээ 94 000 түхэриг мүнгэ тус жасада дамжуулаа.

Байгша ондо республикын МВД 360 колхоз, эмхи, предприятинуудтай 1 миллион 724 мянган түхэриг мүнгэнэй хэлсээ баталаад байна. Милициин участково 293 инспекторнуудтэ, патрульно-постовой албаная милиционернүүдтэ энэ мүнгэн салин болгон түлэгдэхэ юм. Авиазавод өөрын участково 12 инспекторнүүдтэй болобо. Тиихэдэ харин сэмбын комбинат, «Теплоприбор» нэгэдэл, «Нижнеангарсктранс т р о й » трест, Гусиноозерскын радиозавод болон бусад хэдэ хэдэн милициин хүдэлмэрилэгшэдтэй болоhон байна.

Участково инспекторнуудэй олон болоходо, тэдэнэй хангадаг участогай хэмжээн бага болоно. Тиимэhээ тэдэнэрэй хүдэлмэриин ешаг үрэ, шанарынь дээшэлхэ зэргэтэй. Богони саг

«...ААДАРАЙ ДУҺАЛАЙ АДХАРҺАН МЭТЭ»

...Ангаhан талын сээжэ дээрэ
Аадарай дуhалай адхарhан мэтэ
Анхарал ехэтэ харагшаднай
Альга ташан, артистнуудаа үгтаа...

жэ Бүгэдэ буряадуудай съездын хүндэлэлдэ үнгэргэгдэhэн Буряад ороной уран бэлигтэнэй ехэ концерт тухай тус съездын делегат, поэт, СССР-эй Кинематографиин отличник Дансаран Доржогутабай зохидоор хэлээ hэн. Үнэхөөрөө аяар хөлын Москва, Ленинградhаа, Үбэр-Монголhоо, хүршэ Монгол оронhоо ерэhэн айлшад; Шэтын болон Эрхүүгэй областнуудта ажаhуудаг буряад зоной түлөөлэгшэд концерт-наада хаража, халуун талархалаа, баяраа мэдүүлбэ.

«Буряад нютагаа магтая» гэhэн хүгжэмтэ – хатарай найруулгада республикымнай мэдээжэ фольклорно коллективүүд, нэрлэбэл, «Магтаал» (хүтэлбэрилэгшэнь А. Балдаева), «Тоонто» (хүтэлбэрилэгшэнь Ц. Батурова), «Уряал» (хүтэлбэрилэгшэнь В. Дамбуева), «Наран гоохон» (хүтэлбэрилэгшэнь В. Абгалдаева) хабаадажа, баруун болон эүүн буряадуудай ёохор наада харуулаа. Эрхүүгэй, Хориин, Түнхэнэй ёохор хатарнууд, дуунууд айлшадай анхаралда табигдаhан байна. Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэhэн зүжэгэй хэhэгтэ Буряадай арадай артистнар Ника Токуренова (Пиглай), Михаил Елбонов (Будамшуу), республикын габьяата артист Чимит Ринчинов (hорни) гэгшэд ялас гэмэ хурса образуудые гаргажа, съездэ суглараг шадай халуун альга ташалгаар үгтагдаба.

Концертын түрүүшын хубида дуулаhан СССР-эй арадай артистка Галина Шойдагбаевагай уран бэлиг гансашье түрэл нютагтаа бэшэ, хаа хаанагүй олондо мэдээжэ. Олон тоото уласхоорондын конкурснуудта түрэл ороноо дуушан түлөөлөө бшуу. Бэлигтэй дуушанай дуулахые хүлеэжэ байhан шагнагшадай урмые бадаруулан, hайхан дуунуудаараа зүрхэ сэдьхэлыень арадай артистка баясуулаа. Вердиин «Хуби заланай хүсэн» гэhэн оперohоо Леонорын арие, тиихэдэ М. Чойбоновой үгэ дээрэ Ю. Эрдынеевэй найруулhан «Ноёхоной аялга» гэhэн дуує Галина Шойдагбаева ирагуу гоёор дуулажа, шагнагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ. «Бурханай шэг шарай» баледhээ харуулhан гоё hайхан хэhэгээр концертын түрүүшын хуби тугсөө.

Забhарлалай hүүлдэ «Сэргэдээ байхадаа» гэhэн буряад арадай дуує П. Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин хоор (хормейстерынь Е. Хижняков) зохидоор гүйсэдхэhэн байна. «Тоонто нютаг» гэжэ дуує Буряадай ССР-эй габьяата артист Аюша Данзановай гоёор дууладагынь олондо мэдээжэ. Съездэ хабаадагшад энэ дуує дахинаа шагнажа, зүрхэ сэдьхэлээ ханааба. Тиихэдэ «Бадма сэсэг» гэhэн буряад хатарые «Лотос» ансамблиин басагад уян гоёор хатаран харуулба. «Шэнэ нэрэнүүд» гэhэн II Бүхэсоюзна конкурсын лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэhэн Москвагай Гнесинүүдэй нэрэмжэтэ институдай студентка Марина Доржиева энэ концертдэ хабаадаа. «Сагаан hараар» гэhэн дуугаар концертнаадан түгэсөө.

Буряад ороноймнай зүг бүхэндэ ажаhуудаг элдэб арадуудай бэлиг шадабаритай концертдэ ерэгшэд танилсаба. Ороторой хатар «Булжамуур» гэhэн хүүгэдэй ансамблиин гэшүүд, хосагуудай дуу, хатар «Даури» гэhэн ансамблиин коллектив, шэмээшэгүүдэй дуунуудые Ехэ-Кунгалейн арадай хоор гүйсэдхэжэ, съездын делегадуудые баясуулаа. Бүгэдэ буряадуудай хуралдаанда зорюулагдаhан концерт-наадан арадуудай нэгэдэлдэ, хани барисаанда «үреhэ таряа», зүрхэ сэдьхэл арюудхаа, этигэл найдал түрүүлээ гэжэ тэмдэглэхээр.

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

СВЕТОФОРНУУДЫЕ БҮ ЭБДЭГТЫ!

Хотын үйлсэнүүдэй уулзуурнууд дээрэ байhан светофорнуудта зарим зоч анхаралаа хандуулдаггүй, hонирходогүйшье байгаа. Зүгоор үйлсэдэ табигдаhан светофорнуудай үүргэнь сэгнэгдэшэгүй ехэ. Светофорнуудай үгы hаань, хэды олон харгын-транспортна гэнэ усал боложо магадгүй гээшэб? Томо город соо ямар нэгэн шалтагааналр светофорнуудай хүдэлхэеэ болиходо, автотранспортын ябахань тон бэрхэтэй болодог. Гадна автотранспорт энэ үе соогоо түлишэ ехээр гаргашалжа, хэмhээ үлүүгээр оршон тойроохи агаар бузарладаг юм. Тиин гэhээ: зарим үхибүүд болон ехэшье хүнүүд светофорнуудые зорюута эбдэжэ, үнгэтэ ализэнүүдыень, мүн бусадшье хэрэгселнүүдыень тонодог, абадаг байна. hүүлэй хоёр жэл соо Улаан-Удын светофорнууд 17 дахин эбдэгдээ. Тусхайлбал, хотын Сахьяновагай, Жердевэй, Борсоевой, Смолиной нэрэмжэтэ үйлсэнүүдэй светофорнууд 3 дахин эбдэгдэhэн байха юм. Тиихэдэ Заречный посёлогтохи светофор удаан саг соо хүдэлгэгдөөгүй. Юуб гэхэдэ, hүниин сагта танигдаагүй зон светофор эбдэжэ, досоохи түхеэрэлгэнүүдыень хулгайлhан байгаа. Энэ хулгай гүрэндэ 1000 түхэригэй гарза ушаруулба.

Мүн хотын Ленинэй, Куйбышевай нэрэмжэтэ үйлсэнүүдтэхи эбдэрхэй светофорнуудые харахада, бидэнэй досоо муу болодог. hохор инвалидуудай харгы хүндэлэн гарахада, эдэ светофорнууд ехэ туhатай байгаа. Юуб гэхэдэ, эдэ светофорнууд соо абяа гараха тусхай түхеэрэлгэнүүд тодхогдоhон юм. Светофорнуудай түхеэрэлгэнүүдэй тон хомор дээрэhээ эдэние заhабарилха гээшэ хүшэр хүндэ байна.

Түгэсхэлдөө светофорнуудта гамтайгаар хандадаг болыт, тэрэние бу эбдыт гэжэ хүн зондо захиха дуран хүрэнэ. Эбдэрхэй светофорнуудhаа боложо, элдэбын гэнэ усал тохёолдожо магадгүй ха юм.

Б. ДЭБЭЕВ,
Буряадай ССР-эй МВД-гэй ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

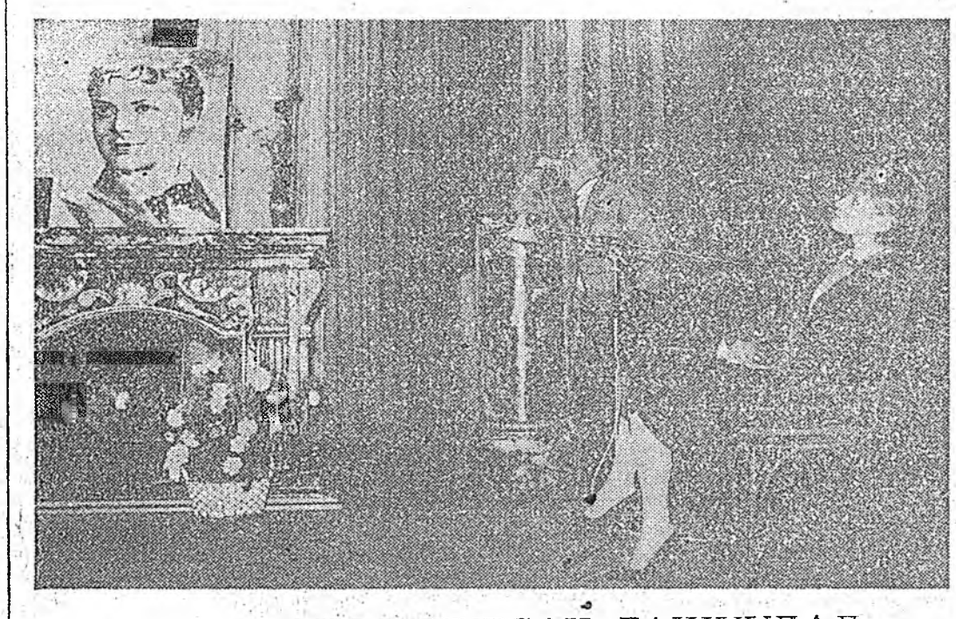

«ЭХЭ ОРОНОО ДУРСАН ГАШУУДАЛ» ГЭhЭН ҮДЭШЭНҮҮДЭЙ НЭГЭНДЭ

МОСКВА. Улаан Преснидэхи бүхэсоюзна кино—түбэй байшан соо «Эхэ ороноо дурсан гашуудал» гэhэн шэнэ циклэй үдэшэ үнгэргэгдэбэ. Киногой түүхэдэ хубитаяа оруулжа, нэрээ нэрлүүлhэн ажал ябуулагшадай дурасхаалда иимэ үдэшэнүүд зорюулагдана.

Түрүүшын иимэ үдэшэ Зоя Федоровада зорюулагдаа. Актрисын басаган Виктория Федорова США-hаа зорюута ерэжэ, энэ үдэшые бэлдэhэн байна. «Ёорынгоо, эхынгээ бүхы нүхэдые, эхыемни мэдхэ, дурсаха бүхы харагшадта иимэ хани халуунаар бидэнэртэ хандаhандань ехэ баяр хүргэнэб» гэжэ тэрэ сугларагшадта хандан хэлэбэ.

Зоя Федоровагай хабаадалгатайгаар бүулгагдаhан кинофильмнүүдhээ энэ үдэшэ хэhэгүүд харуулагдаа. «Гармонь», «Бүүтай хүн», «Агуухэ эрхэтэн», «Хаки басагад», «Хүгжэмтэ түүхэ»— эдэ фильмүүд совет киногой классика гэжэ мүнөө тоологдоно. Тэрэ үеын харагшадай дунда Зоя Федороваhаа мэдээжэ, суута актрисые олохонь бэрхэтэй байhан. «Эхынгээ иимэ урагшаа hанаатай, бэлиг шадабаритай байhыень гайханаб, — гэжэ Викторня хэлэнэ.—Сталинай үеын хатуу шэрүүн саг эжыгэймни эгээл эрхим аша үрэтэйгоор хүдэлхэ жэлнүүдыень hангаагаа...»

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Виктория Федорова дурасхаалай үдэшын үедэ.

ТАСС-ай фотохроник.

ЭКОЛОГИЧЕСКА БЮЛЛЕТЕНЬ

Байгша оной февраль hарын түрүүшын хахад соо Улаан-Удэ хотын агаарта эрид хубилалта болобогүй.

Тоohон 2, углеродой окись 1,3, азодой двуокись 1,5, фенол 2,3, формальдегид 2 дахин хэмhээ үлүү байба.

Зарим үдэрнүүдтэ Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ гудамжаар агаар иланганаа ехээр бузарлагдаа гэжэ шэнжэлэл хэгдэнхэй. Тусхайлбал, февралиин 4-дэ азодой двуокись 2.6 дахин хэмhээ үлэhэн байна.

Февралиин 7-до Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсеөр углеродой окись ехэ байба. Тодорхойлбол, энэ бодос хэмhээ 2,8 дахин үлүүгээр дайралдаа.

Февралиин 9-дэ Павловай нэрэмжэтэ үйлсеер тоohон хэмhээ 2.8 дахин үлүү байба.

Тиихэдэ серын двуокись, сульфат, азодой окись, городой бүхы районуудта хэмдээ байгаа гэжэ мэдээсэе.

В. ТАТАРНИКОВ,
Буряадай гидрометобсерваториин түбэй начальник.

ЗҮЖЭГ МАНДА hАЙШААГДАА

Буряад, тува арадуудай хоорондохи холбоо барилсаан улам баяжажа, хүгжэжэ байна. Тувын Буряад ороной искусство болон литературын түлөөлэгшэд hүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада бэе бэдээ айлшалжа, уран бэлигтэеэ танилсуулдаг болонхой. Композиторнууд А. Андреев, В. Пантаев, мэдээжэ дуушад Г. Шойдагбаева, В. Бальжинимаев, уран зохёолшод М. Батоин, Б. Жанчипов, Б. Эрдынеев, бусад нүхэд нёдондо зун Кызыл айлшалжа, hонирхолтой уулзалганууде үнгэргөө hэн.

Тувын республикын залуушуулай хүгжэмтэ-драматическа театрай коллективэй урилгые хүндэтэй дээрэ хүлеэн абажа, hаяхан бидэ драматург Баир Эрдынеевтэй хамта Тува ошожо ерээбди. Бидэнэй зохёон найруулhан «Дамдин лама» гэhэн пьесыемнай энэ театрай коллектив тон зохидоор найруулан табижа, хүн зониие баясуулаа.

Буряад орондо болоhон үйлэ хэрэгүүдые, буддын шажангые hэргээхэ удхатай энэ пьесээр табигдаhан зүжэг манда ехэтэ hайшаагдаа. Энэрхы hайхан сэдьхэлтэй эмшэ ламын хуби заяан тухай энэ зүжэг тува зондо ехэтэ hайшаагдаа, зүрхэ сэдьхэлыень хүдэлгөө гэхэ байнаб.

Р. БАДМАЕВ,
драматург.

Улаан-Удэ.

ПРАВДА Бурятии мүнөөдэрэй номерто

Белоруссиин ниислэлэй ажалшадтай М. С. Горбачевой уулзалганууд тухай ТАСС-ай тоосоон.

Буряадай ССР-тэ ажаhуудаг совет немецүүдэй эмхидхэлэй конференцидэ хабаадагшадта Буряадай ССР-эй Верховно Советдэй болон Министрнүүдэй Советдэй, КПСС-эй рескомой хандалга.

Орон дотор, республикада, дэлхэй дээрэ болоо байhан үйлэ хэрэгүүд тушаа газетын, ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүд.

Эрдэм - шэнжэлгын эмхинүүдэй ажахын тоосооной болон өөрынгөө олоhон мүнгэ зөөреэр өөрыгөө хангаха гуримда ороло хадаа республикын арадай ажахын бүхы hалбаринуудта научно- - техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ арга олгоно» — «Бурятскагропромсоюзай» нэбтэрүүлгын таhагай ахамад мэргэжэлтэ Б. Николаевай статья дотор энээн тухай хэлэгдэнэ.

Саад, огород үргуулагшадта зүбшөөлнүүд.

02 мэдээсэнэ ГАРЗА БОЛОНО

Байгша оной февралиин 11-hээ 17 хүрэтэр республика соомнай 20 түймэр гаража, дүн хамта 85 мянган түхэригэй гарза хохидол ушаруулагдаба.

Ниислэл хото Улаан-Удымнай Октябрьска гудамжын 43-дахи байшан соо зайн галhаа боложо, гал нососод, гэр соохи юумэниинь дүрэhэн байна. Тэрэ тоодо япон магнитофон, видеомагнитофон, мебель гэхэ мэтэ үнэтэй зд бараениинь hалаа бшуу. Гэрэй эзэн, ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн Ф. П. Бахановь; үгайдхадаа гэр доторойнгоо эд бараа страховалаатүй байгаа. Энэ усал февралиин 14-дэ болобо.

Энэл үдэрэй үглөөгүүр Тарбагатай hууринда ажаhуудаг Чебунинтанай гурбан наhатай хүбүүхэн зуруулаар наадажа hууhаар, гал гаргажа, гэртэхинээ 400-гаад түхэригэй хохидолдо оруулhан байна.

Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой хонинной отара дээрэ февралиин 12-ой hүни түймэр гаража, 470 эхэ хонин үхоо. Нэгэ hүни соо ажахы 70 мянган түхэригэй гарзада оробо. Мүнөө мүрдэлгэ хэгдэжэ байнхай.

Хүнэй ой ухаанда багтахаар бэшэ нэгэ иимэ аюул Түрхэ hууринда февралиин 15-да болобо. Байгалай ОРС-ын жолоошон С. В. Лебедев үдэшэ орой ажалhаа бусахадаа, хэды хүйтэншье hаань, пешэнээ түлингүй унташаба ха. Дүтынь түрэлэй хүн hанаагаа зебоhондоо, пешэньень түлижэ, гэрыень дулаасуулха гэжэ бодобо. Тэрэ 3—4 часай туршада пешэньень түлеэд, үрхыень хаагаад ябашоо ха юм.

Түлигдэhэн пешэндэ ойрохоно байhан модон шэрээнь носожо, буряад зоной хэлсэдэгэй ёhоор, мунсааршье сохёо hаа, үхэхэгүй хүн аад, хулеэгдээгүй ушарhаа боложо, тодхорто дайралдаба ха юм.

Т. ГУЛГЕНОВА,
А. АНДРЕЕВ,
МВД-гэй ОПО-гой хүдэлмэрилэгшэд.

Эмхидхэн байгуулагшад: Буряадай ССР-эй Верховно Совет, Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй Буряадай республиканск

Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ

Манай адрес: 670000, Улаан-Удэ, Каландаришвилиин үйлсэ, 23. «Буряад үнэн» газетын редакци

Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный—2-54-54, редакторай орлогшонорой—2-68-08, 2-62-62. хариуусалгата секретариин—2-50-52, секретариадай—2-66-76, таhагууд: партийна ажабайдалай ба пропагандын—2-60-91, 2-56-23, промышленностиин ба барилгын—2-61-35, агропромышленна—2-64-36, 2-63-86, совет байгуулалтын—2-69-58, соёлой болон hургуулинуудай—2-60-21, 2-57-63, мэдээсэлэй—2-34-05, оршуулгын—2-54-93, бэшэгүүдэй—2-67-81, корректорнуудэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающинуудай)—2-35-95, манай корреспондентнүүд: Баргажанда—91-1-44, Закамеискда—31-61, Хэрэндэ—91-9-79, Агинскда—3-60-69. КПСС-эй рескомой хэблэлэй телефонууд: директор—2-37-32, бухгалтери—2-33-77, пахта—2-56-62.

Газетэ жэлдэ 260 дахин гараха. Хэблэлэй 3 хуудаhан хэмжээтэй. Газетын индекс 50901. Тираж 6690 Хэблэлдэ тушаагдаhан саг: 22.48.

Буряадай ССР-эй Госкомиздадай республикан типографида газетэ барагдан хэблэгдэбэ. Директорэйнь телефон 2-40-45.

Сонсир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«Үглөөгүүр». 10.00—МВД-гэй мэдээсэлээр. 10.15—«Булад сахаригхан» — мультфильм. 10.30—«Журавль в небе»—уран hайханай фильм. 12.00—Хүүгэдэй час. 13.00 — Шэнэ hониной албан. 13.15—В. Егоровой дуунууд. 16.00—«Ставка больше чем жизнь». «Эдита»—14-дэхи серн. 17.05—Арадай аялганууд. 17.15—«Игра в бабки... по куртински»—баримтата фильм. 17.45—«...16-тай, тэрээнhээшье дээшэ hаhатайшуулда». 18.30—Юhэдэхи студи. 19.30—Шэнэ hониной албан. 19.45 — СССР-эй бага үндэhэн яhатаhай уран hайханай коллективүүдэй концерт. 20.05 — МВД-гэй мэдээсэлээр. 20.20 — «М. Горькиин нэрэмжэтэ киностудиин 75 жэлэй ойдо. «Живет такой парень»—уран hайханай фильм (1964 он). 22.00—«Время». 22.45—М. Горькиин нэрэмжэтэ киностудиин 75 жэлэй ойдо. «Жизнь одна»—уран hайханай фильм (1987 он). 00.05 —О. Тактакишвили. «С любой Церетели»—сюнтэ 00.45— «Меридиан». 01.00—02.15—Забhарлал. 02.15—«Москвагай дангина-91».

ХОЙРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Федер Тютчев. 9.35, 10.35 — Юрэнхы биологи. 11-дэхи класс. «Гекетихэ гэжэ юун бэ!» 10.05, 11.05 — Испан хэлэн. 1, 2-дохи жэлээ hурагшадта. 11.35, 12.35— Биологи 5-дахи класс. Мунгэн туруута. 12.05 — «Ефросинья Полоцкая». 13.05 — «Капитан Фракасс» (2-дохи серн). 14.10— хүгжэм. 15.10 — Ритмическэ гимнастика. 15.40 — «Крылья» баримтата телефильм. 16.05— Арменнин Гостелерадиогой камерна хоорой концерт.

БТВ. 16.55—Баримтата фильмүүд. 18.00 — «Спектр» — видеоканал. 19.00 — Байкал. 19.20 — «Спектр» (үргэлжэлэл) 20.00 — Байгал. 20.15 — «Монголой ерээдүйн хүдэлмэришэд» — киноочерк. 20.35 — «Спектр» (үргэлжэлэл). 20.55 — Соносхолнууд.

МОСКВА. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15— Ритмическэ гимнастика. 21.45 —Т. Хренниковэй хүгжэм. 22.00 — «Время». 22.45 — СССР-эй Верховно Советдэй сесси дээрэ. 23.45 — РСФСР-эй Верховно Советдэй сесси дээрэ. 00.15 — «Стоянка поезда — две минуты» — уран hайханай фильм.

Кино, театрнуудта

Бурятский театр драмы им. Х. Намсараева
Сагаан hарын найр (Праздник Белого месяца) — в 19.
«Дружба»
Мультфильмы — в 10, Пляжные девочки — в 11-40, 13-30, 15-20, 17-10, 18-50, 20-40.
«Прогресс»
Красный зал — Палач (2 серии) — в 9-40, 13, 16-10, 19-20. Зеленый зал — Девять смертей Нинде — в 10-20, 12-10, 14-10, 17-20, 20-10.
«Октябрь»
Полет Навигатора — в 9-40, 14, Жажда мести — в 11-20, 15-30, 18-10, 20-30, Легенда о Нараяме — в 16, 18-30.
«Аршан»
Сборник мультфильмов — в 15, Последнее безумство — в 19.
«Восток»
Берег спасения (2 серии) — в 17-20.